Инсофсиз рақобат: турлари ва белгилари

Инсофсиз рақобат – бу тадбиркорлик субъектлари томонидан бозорда ноқонуний устунликка эришиш ёки бошқа рақибларнинг манфаатларига зарар етказиш мақсадида амалга ошириладиган ноқонуний амалиётлар мажмуасидир. Бу жараён рақобат қонунчилигига зид бўлиб, иқтисодиётда салбий оқибатларга олиб келади.

Инсофсиз рақобатнинг асосий турлари:

- нотўғри ёки чалғитувчи реклама;
- маҳсулот ёки хизмат ҳақида ҳақиқатга зид, истеъмолчиларни чалғитувчи маълумот бериш;
- рекламада рақиблар маҳсулотларини ноўрин танқид қилиш ёки уларни обрўсизлантириш;
- истеъмолчиларни чалғитиш;
- товарлар ёки хизматларнинг хусусиятлари, сифати, нархи ёки келиб чиқиши ҳақида нотўғри маълумотлар тарқатиш;
- рақобатчи товарларнинг ташқи кўринишини нусхалаш орқали истеъмолчиларни чалғитиш;
- рақибларни обрўсизлантириш;
- рақобатчилар ҳақида ҳақиқатга зид, уларнинг обрўсига путур етказувчи маълумотларни тарқатиш;
- рақибнинг бозор мавқеига зарар етказишни мақсад қилган ёлғон ахборотни оммалаштириш;
- савдо белгиларини ноқонуний ишлатиш;
- рақобатчиларнинг савдо белгиларини рухсатсиз қўллаш ёки уларни нусхалаш;
- тўқима ёки қалбаки товарларни асл бренд номи остида сотиш;
- нархларни ноқонуний пасайтириш ёки ошириш;
- бозорда ноқонуний нарх сиёсатини юритиш орқали рақибларни сиқиб чиқариш;
- сунъий равишда нархларни манипуляция қилиш;
- товарларга ноқонуний тақлид қилиш;
- рақиб маҳсулотларига ташқи ёки техник кўриниш бўйича тақлид қилиш;
- патент ҳуқуқлари билан ҳимояланган технологияларни рухсатсиз фойдаланиш;
- бозорга киришни чеклаш;
- рақобатчиларни бозорга киритмаслик учун ноқонуний усулларни қўллаш (масалан, монопол мавқени суиистеъмол қилиш);
- рақиб товарлари ёки хизматларини сотишни тўсиб қўйиш учун дистрибюторларга таъсир ўтказиш.

Инсофсиз рақобатнинг асосий белгилари:

- ноқонуний мақсадга йўналтирилганлик;
- инсофсиз рақобат ҳаракатлари рақибнинг бозор мавқеига зарар етказиш ёки бозорнинг устун қисмини эгаллаш мақсадини кўзлайди;
- ишончсизликнинг юзага келиши.
- истеъмолчилар ёки ҳамкорлар орасида ишончсизликни юзага келтиришга қаратилган ҳаракатлар;
- рақобатчиларнинг манфаатларига зарар етказиш;
- тадбиркорлик субъектларининг молиявий ҳолатини ёмонлаштириш ёки бозор улушини йўқотишга олиб келувчи ҳаракатлар;
- ёлғон ва нотўғри маълумот тарқатиш;
- ахборот ёки реклама фаолиятида ҳақиқатга зид маълумотлардан фойдаланиш;
- бозор қонун-қоидаларини бузиш;
- рақобат қонунчилигининг асосий тамойилларига зид бўлган ҳаракатларнинг амалга оширилиши.

Инсофсиз рақобатнинг оқибатлари:

Иқтисодий зарар: Корхоналар фаолиятида молиявий йўқотишлар юзага келади.

Бозорнинг издан чиқиши: Адолатли рақобат шароитлари бузилиб, истеъмолчилар манфаатларига зарар етади.

Ишончни йўқотиш: Тадбиркорлик субъектлари ва истеъмолчилар ўртасида ишончсизлик пайдо бўлади.

Хулоса

Инсофсиз рақобат соғлом иқтисодиётни ривожлантиришга тўсиқ бўлиб, давлат ва рақобат муҳофазаси органлари томонидан қатъий назорат қилиниши лозим. Рақобат қонунчилигига амал қилиш ва инсофсиз рақобат ҳолатларининг олдини олиш мамлакатимиз иқтисодиётининг барқарор ривожланишига хизмат қилади.

Монополияга қарши комплаенс тизими бўйича масъул шахс **О.Э. Умурзаков**